

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

26 Maiu st. v.

7 Juniu st. n.

Ese în fie-care duminică.

Redacțiunea în

Közép-uteza nr. 395.

Nr. 21.

ANUL XXI.

1885.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Cel din urmă foc.

— Epistolă. —

Becă nu mai am putere
Să-ți ascund amorul meu,
Amor fără mângăiere,
Amor crud ce în tăcere
L'a aprins chiar ochiul teu;

Dacă m'a invins mahnirea,
Nu me strivi sub despreț,
Nu-mi înșarcă fericirea,
Tu ce mi-ai robit simțirea
Cu al teu suflet semeț.

Mult am suferit în mine,
Multă jale-am îndurat,
Multe lacrimi și suspine
Și și nopțe pentru tine
În ascuns am revărsat.

Ca o păserică blândă,
Rănită de vânător,
Vin cu aripa tărândă,
Și cu inima plângândă
Ca să-ți spun adâncu-mi dor.

În dorința ardețore
D'a află cui să închin
Inima mea iubitore,
Multe ține răpitoare
M'au adăpat cu venin.

Încântat de frumusețea
Unei splendide femei,
Amăgit de tinerețea,
Grațiile și blândețea
Ce luciau în fața ei,

Închinam inima plină
De credință și amor,
Căci în ori-care vergină
Vedeam grația divină,
Vedeam raiul zimbitor.

Dar la strigătele mele,
La suspini-mi amoroși,
Nici un echo, căci acele
Mândre cu ochii de stele
Erau idoli mincinoși.

Fața fragedă ca crinul,
Zimbetul plin de lipic,
Ochii resfrângând seninul,
Voluptatea saltând sinul;
Dar în inimă nimic!

Ne putând să aflăm 'n lume
P'aceea ce căutam,
Ideal născut din spume,
La al cărui dulce nume
Să închin tot ce aveam,

Mi-amintii că altă-dată
În Veneția venind
Un evreu c'o nestimată,
Însă suma meritată
Pentru dânsa nimeni dând,

Nimeni nefiind în stare
Să-i dea prețul cuvenit,
El cuprins de desperare
Asvârli 'n adâncă mare
Diamantul strălucit.

„Ah! am țis oftând îndată, —
Flórea sufletului meu
De cât s'o ved profanată,
Mai bine cu ea curată
Să intru 'n mormântul greu!”

D'atunci ascunzând în mine
Inima, comóra mea,
'Naintam prin stânci și spine,
Când te întâlneam pe tine
Ca o luminosă stea.

Ah! nespuse fericire!
Fulgerul ochilor tei,
Ca o sântă strălucire,

Din a cerului iubire
Întâlnindu-l ochii mei,

Din acel moment îndată
Sufletu-mi ți s'a 'nchinat,
Și 'ntr'o flacăre curată
El se scaldă și se 'mbată,
De amoru-ți insetat.

Ah! și tu, în astă vale
De durere și amar,
Suferit-ai și cu jale,
Sângerând în asta cale,
Dus-ai crucea pe Calvar!

Dar ca aurul pe care
Focul viu l'a lămurit,
Din cumplita încercare,
Din a vieții sbucimare,
Mult mai vie ai eșit.

Oh! d'ai sci ce fericire
Aflu, stând 'naintea ta,
Ascultând a ta vorbire,
Scăldând în a ta privire
Si fletu-mi, ardorea sa!

Ce voiesci să faci din mine?
Cără sunt în mâna ta!
Ah! acum tremur de tine
Și-mi dic: „N'ar fi fost mai bine
Să-ți ascund iubirea mea?”

Desvelind ce e în mine,
Nu voiu perde raiul meu,
Sânt estas, supremul bine,
Care-l am când lângă tine
Sorb ferice glasul teu?*

Depărtat din cale-ți, ôre
Ce să fac p'acest pământ?
Viorica, fără sôre,
Fără rouă, curând móre
Și se risipesce 'n vânt!

Tu ce-ai îndurat durere.
Lasă-me să te ador,
Lasă-mi sânta mângâiere
De a te iubi 'n tăcere,
Fericirea e 'n amor!

1884.

Gr. H. Grandea.

Trei crai dela resărit.

— Comedie în 2 acte. —

(Urmare.)

SCENA IX.

Hagi-Pană, Jorj, Marița.

Marița (întrând speriată.) Ce este?... Értă-l, taică!

Hagi-Pană (repedindu-se la densa.) Și tu vrei revoluție?

Jorj (sculându-se și scuturându-și praful de pe genunchi.) Am avut nefericirea de a întrebuiță o espreșiune rău alésă, *mal choisie*.

Marița. Taică! El me iubesc, și eu...
Hagi-Pană (d'abiă resuflând de furie.) Me înecă, me înecă!

Jorj (luând o posă cavalerescă.) Sânt iubit, o iubesc... și... o iau fără zestre.

Hagi-Pană (revenindu-și în fire.) Cum ai spus?

Jorj (cu un aer triumfător.) Fără zestre! (*a parte.*) Despre acest paragraf o să-i vorbescă după instrucțiune *ma petite Marie*.

Hagi-Pană. Dar eu re... revoluția cum merge?

Jorj. *Par mon honneur*, n'am fost și nu voiu fi nici odată revoluționar. (*A parte.*) Se înțelege de sine, că pe cât timp voiu avé bani séu cel puțin un locșor în budget. (*Tare.*) Agitațiunile politice sdruncină comerțul...

Hagi-Pană. Așă este.

Jorj. Ucid industria.

Hagi-Pană. Așă este.

Jorj. Ruineză creditul.

Hagi-Pană. Așă este.

Jorj. Sdruncină, ucid, ruineză...

Hagi-Pană. Așă este.

Jorj. Comerțul, industria, creditul...

Hagi-Pană. Așă, așă... Dar fără zestre cum vei puté trăi cu nevêsta?

Jorj (cu entusiasm.) Amóre, labóre, *voilà tout!*

Hagi-Pană. O móre la abure, ce-i asta? Nu te-am înțeleș...

Marița. Negreșit, taică, el nu vrea bani, ci pe mine; Jorj este pré cavaler; dar fără zestre nu me mărit eu...

Hagi-Pană. Ce? Tu?

Marița. Eu, unică odraslă a lui Hagi-Pană, trebuie să aduc o frumósă zestre în casa bărbatului...

Hagi-Pană (cu mirare.) La pensionat mi te-ai învățat tu cu al-de astea?

Jorj (a parte.) Repetă lectiunile mele à merveille.

Marița. Și observă bine, tată, că nu numai venitul zestrei, nu; căci în burgesie există un obicei stupid, o remășiță a timpurilor barbare, un antipod al civilizațiunii, o pedecă a progresului, un semu de neîncredere selbatecă...

Hagi-Pană (luând'o de umăr și ducend'o spre ușa din fund.) O să-ți dau eu antipod de neîncredere selbatecă!

Marița (continuând.) Venitul fără capital este o monstruositate! Un bărbat, căruia i se numără numai venitul zestrei, e curat ca o moșie luată în arendă cu căștiuri...

Hagi-Pană (deschidend ușa din fund și împingend acolo pe Marița.) O să vorbim noi mai pe urmă!

Marița (continuând) Un bărbat cum se cade se cumpără de veci... (*Hagi-Pană închide ușa după Marița și se întorțe.*)

SCENA X.

Hagi-Pană și Jorj.

Hagi-Pană. Unchiul dtale Kir-Mincu n'are copii.

Jorj. Nullement! Eu sânt unicul moștenitor...

Hagi-Pană. Îi merge bine cu cărciuma...

Jorj (cu aversiune.) Nu cărciuma! *Quelle expression!* Restaurant, tată hagiule! Restaurant cu grădină... *Café-chantant*...

Hagi-Pană. Dar mi se pare, că nu te pré are la stomach?

Jorj (cu importanță.) O neînțelegere momentană... I-am blessat tant soit peu amórea proprie *comme on dit*...

Hagi-Pană (cu mirare.) Ce-e-e? Ce i-ai făcut?

Jorj. Une bagatelle! O să-i trecă supărarea . . . (*a parte*.) Cerusem o sută de galbeni sub chip de imprumutare, și el m'a gonit afară, *l'imbécile!*

Hagi-Pană. Vrea să dică, fără zestre . . . Ascultă-me, mușu Iorgule! Fiind că fata te iubesc . . . Adecă lasă-me să me mai gândesc. Vino peste un cés!

Jorj. Imi dai o speranță?

Hagi-Pană. Ce să-ți dau? Nu mi-ai spus că iei fata fără nimic? Nu cumva o întorci acum pe fôia cealaltă? Îți iei vorba îndărăt? Culcă-te pe acea ureche! Eu nu dau o chiură, nici in bani, nici in bonuri, nici in speranță!

Jorj. Erăși am fost rău înțeles, *toujours mal compris* . . .

Hagi-Pană. Peste un cés!

Jorj (a parte.) L'am pus la mână. (*Stringe cu efusivne mâna lui Hagi-Pană.*) Atunci à revoir! (*ese prin ușa din dreapta și revine.*) A revoir! A revoir! (*ese.*)

SCENA XI.

Hagi-Pană singur.

Să stăm strîmb și să judecăm drept. Iorgu nu pôte fi doftor, nu pôte fi avocat, nu pôte fi dascăl, nu pôte fi neguțător, nu pôte fi nimic din ceea ce-i de folos lumii. Mai pe scurt, este o secătură gôlă; cum se dice românesce: umblă tăind cănilor frunză. Êtă-l dară, vrënd-nevrënd, om politic. Și fiind că ômenii politici in țera noastră rêsar ca ciupercele și cresc mari ca mărăguna, deci dară . . . Sciu bine, că o să-mi spună unii și alții că-mi mărit fata după un risipitor. Apoi nu este așa. Ca să fie cineva risipitor, trebuie să aibe ce risipi. El n'are nici o para după suflet și eu nu-i dau nici o lăsca de pomână. Cum, dragă Dômne, să risipescă ceea ce n'are! Imi veți dice, pôte, c'o să me moștenescă, ș-atunci vai și amar de bănișorii rëposatului, ferescă Dumneșeu, Hagi-Pană? Dar decă voui mai trăi eu, cu ajutorul sfîntului Pantelimon, vr'o patru—cinci—opt—dece ani, in vremea asta, ne avënd el ce cheltui, o să se dea pe brazdă, o să se desvețe cu totul de risipă . . . Și de unde scii c'o să me moștenescă dënsul? Tinerii in țilele nôstre sînt cam șubreți. O să las averea nu lui, ci copilașilor lui . . . Ori-cum me gândesc, nu-i lucru rău. Fiind că nu vrea zestre, fiind că place fetei, fiind că erăși nu vrea zestre, fiind că fata a crescut măricică, fiind că băiatul pôte să se ndrepteze, și 'n sfîrșit fiind că nu vrea zestre . . .

SCENA XII.

Hagi-Pană și Trandafira.

Trandafira (intrând incet și lovindu-l pe umër.) Ce mai faci, vecinică?

Hagi-Pană (voios.) A! bine c'ai venit, cucóno Trandafiră! Dă-mi și dta un sfat prietenesc.

Trandafira. Cu dragă inimióră, kir-hagiule! Dtale mai ales! Cu dragă inimióră! De ce nu! Și părintele Petre dela Sântu-Nicolae a fost astădi la mine tot după sfaturi prietenesci. Că așa prietenósă sînt eu din fire! L'am pus la cale, țeu că l'am pus! I-au furat tâlharii văcuța cea pintenógă. Unde s'o caute, sărăcuțul de el? Vine la cocóna Trandafira. Fără cocóna Trandafira nu se face nimica! Îi chitesc eu cu cãrțișorele. Cade tâlharul cam slăbuț și ochesei. Am spus'o popei. Mi-a mulțumit părintelul și s'a și dus să-l găsescă . . .

Hagi-Pană. Pe cine? Pe tâlhar? Ômeni slabi și ôcheși sînt cam mulți, cocóno Trandafiră . . .

Trandafira. Mulți, vecinică, negreșit că mulți; dar nu toți sînt tâlhari, veđi asta-i asta!

Hagi-Pană. Eu eram să cer un alt fel de sfat. Aș vrea să-mi mărit zestrea . . .

Trandafira. Zestrea?

Hagi-Pană. Ce fel zestrea? Ce are a face zestrea?

Trandafira. De asta me miram și eu, kir-hagiule! Diseși că vrei să-ți măriți zestrea . . .

Hagi-Pană. Spus'am așa? Ôre? Me zăpăcisem, ertă-me Dômne! Me luase gura pe de 'nainte . . . Eram să dic c'aș vrea să-mi mărit fata.

Trandafira. Mărit'o, vecinică. Mărit'o pe drăguța cu amëndoue mânele! Lasă-me să-ți dau eu bărbățelul. Tocmai de aceea am și venit pe la voi, tocmai de aceea, căci ve iubesc numai Dumneșeu scie cum. Un profesor! Șese sute leișori pe lună . . .

Hagi-Pană. Vechi?

Trandafira. Ba nou-nouți, kir-hagiule!

Hagi-Pană. Una mie șese sute și doue-deci lei vechi . . . Bună lëfă, măcar că mandatele nu se pré scontéză. Lumea s'a pus pe gânduri. Visteria e netedă ca pilugul piuliței. Nu găsești un ban de léc . . . Dar uite, cocónă Trandafiro; eu cât p'aci eram să me hotăresc a da pe Marița după Iorgu . . .

Trandafira. I-o-o-orgu?

Hagi-Pană. Iorgu; da; și ce-i?

Trandafira. Ha, ha, ha! Ștregarul cela dela logofeție?

Hagi-Pană. Ștregar! Nu-i tocmai ștregar! Limbele cele rele i-au scornit numele. Nu te luă după gura lumii . . .

Trandafira. Infundat in datorii pân' la urechi . . .

Hagi-Pană. De unde o scii dta?

Trandafira. Eu să nu sciu? Eu? Apoi până și lui Petrică ii datoresce un icosar.

Hagi-Pană. Lui Petrică? O să cercetăm indată. (*Se duce la ușa din fund și strigă*) Petrică! Petrică!

SCENA XIII.

Hagi-Pană, Trandafira, Petrică.

Trandafira. Dragă băețele, mai spune-mi tu singur încă odată, câte părăluțe îți datoresce mușu Jorj?

Petrică (scărpînându-se la cap.) Apoi jupânul nu scie, cucónă . . . (*a parte.*) O să-l dau de gol! Mi-a venit rëndul!

Hagi-Pană. Vrea să dică, îți datoresce?

Petrică. Nimic . . . Abiá o rublă . . . Îi eră dor să se preumbe pe la Șosea . . . Ce să dici! Așa sînt coconașii! Dicea că-i trebuie să se întâlnească cu cineva . . .

Trandafira. Cu cineva! Auđi, kir-hagiule?

Petrică. O rublă nu-i nimica. Mai datoresce pe aiuri mai mult . . .

Trandafira. Pe aiuri mai mult! Cum ți se pare, vecinică?

Petrică. Pe băiatul de brașoven de alături mai de un an de când il tot pörtă cu vorba pentru o liră.

Trandafira. O liră!

Hagi-Pană. Șese-deci și doi lei vechi . . .

Petrică. Prin birturi mănăncă tot pe datorie . . .

Trandafira. Veđi odorul dtale, kir-hagiule!

Petrică. Mai de ună-đi un croitor eră să-l desbrace pe uliță . . .

Hagi-Pană. Destul! Destul! Frumos ginere eram să mi-l căpuesc! (*a parte.*) Pëcat! că eră s'o iea fără zestre!

Petrică (cu spaimă.) Să dai pe domnișóra?

Hagi-Pană. Nu e trëba ta! Du-te la teșghea!

Petrică (a parte.) L'am potcovit de minune

Trandafira. Nu te speria, Petrică! Nu te speria! Am găsit noi alt ginere . . .

Petrică (îngălbenind) Alt ginere!

Hagi-Pană. Spusu-ți-am să ne dai pace? Du-te mai bine de vinde afurisita aceea de Revalisieră . . .

Petrică (a parte cu desperare.) Ori ce să fac, tot n'o scot la capătăiu. Pe semne că așa mi-e zodia! (ese.)

SCENA XIV.

Hagi-Pană și Trandafira.

Hagi-Pană (așezându-se.) Șeși, cocono Trandafiră, ș-o să vorbim cum se vorbește, românește și negustoresce. Țiceai, pare-mi-se, că vei fi având un dascăl?

Trandafira (așezându-se.) Un profesor, vecinică. Un profesor! Lucru mare! Nu că dânsul ar vrea să se căsătorească, dar eu, kir-hagiule . . .

Hagi-Pană (cu mirare) Vrei să te căsătorești dta?

Trandafira (cochetând.) Nu eu! Măcar că nu mi-a trecut timpul; și mulți, dragă Dómue, vor fi umblând să me scôță din minte; dar tot încă me mai respândesc. Nu-i glumă, vecinică, să te legi pentru totdeauna! O vieță intrégă! Bărbații mai toți sânt cam ai dracului, să nu fie cu supărare . . . Dar să venim la vorba noastră. Aș vrea să fac fericită pe odorașul meu de Marifa. Ginerică mai de ispravă nici că se găsește . . .

Hagi-Pană. O iea fără zestre?

Trandafira. Fără zestre? Nu ți e greu, vecinică? Unde ai mai văduț pe lumea asta, în Țiulica noastră, mirésă fără părăluțe? Bărbații s'au scumpit, kir-hagiule. S'au scumpit de tot! Nu te mai apropii! Un sergent, și tot încă cere doue-trei mii de gălbenăși; dar apoi un coșogea-mi-te profesor . . .

Hagi-Pană. Doue-trei . . . Atunci nici că mai vorbim!

Trandafira. Lasă bănișorii mai în colo. O să ne tocim mai la urmă. Să-ți spui eu acuma, că ce fel de om este. Să-l auzi, și să te iei de cap! Minunat, vecinică! minunat! Scie de ce limbi! Lătinesce, spănesce, tălienesce, lătinesce, franțuzesce, lătinesce . . .

Hagi-Pană. Dar de unde-l cunosci așa de bine, cocono Trandafiră?

Trandafira. Să nu-l cunosc eu? Sânt trei ani de când șede cu chirie la mine, de ce pași de aici . . . Ce om, kir-hagiule! ce om! vr'o patru-șeci de anișori . . .

Hagi-Pană. Noui?

Trandafira (cu mirare.) Cum noui?

Hagi-Pană. Are patru-șeci mii de lei noui?

Trandafira. Dar nu eră vorbă de lei, vecinică! Țiceam că are patru-șeci de a-nișori . . .

Hagi-Pană. A! patru-șeci?

Trandafira. Numai patru-șeci! tocmai bunicel! Scii: nici pré-pré, nici fôrte-fôrte . . .

Hagi-Pană. Dar cum îl chiamă?

Trandafira. Numa Consule.

Hagi-Pană. Numai consul? Ce fel de nume? Fost'a consul vre-odată?

Trandafira. Ba nu, vecinică. Să-ți spui eu tótă și-retenia. Înainte îi Țicea Nichifor Vătafu; însă de când s'a făcut profesor . . . veți bine . . . me pricepi . . . Dar să lăsăm numele, că nu-l pré înțeleg nici eu . . . La Români scii că omul își schimbă numele numai după o bolă grea, ca să nu se mai îmbolnăvescă. Se vede că și el va fi fost bolnav . . . Ajungă-ți atâta că e un om de aur! O sculă! Ș-apoi iconom! iconom! Nu cheltuesce mai nimic . . .

Hagi-Pană. A-a! ia să auzim . . . Nu cheltuesce nimica?

Trandafira. Stringe, stringe, stringe. Mânâncă, drăguțul meu, câte o bucățică de slănină și tot citește,

mereu citește, și tot scrie, mereu scrie, de poți Țice că trăiește numai din hârtie! Vorbesce puțin . . .

Hagi-Pană. Are de ce limbi și vorbește puțin?

Trandafira. Iconomie, vecinică! iconomie la vorbă!

Hagi-Pană. Așa este, ai dreptate . . . Dar ce să faci decât vrea zestre!

Trandafira. O să ve împăcați, kir-hagiule! o să ve împăcați! E om de înțeles . . . Cinci, șese mii de galbeni . . .

Hagi-Pană (sărind în sus.) M'ai omorît! Ajutor! M'ai omorît!

Trandafira. Nu te speria, vecinică! Nu în bani . . .

Hagi-Pană (liniscindu-se.) Nu în bani? Apoi cum? În bonuri?

Trandafira. Nici așa! Tótă zestrea o lasă la dta.

Hagi-Pană. Și?

Trandafira. Cu bănișorii aceia intră cu dta în tovărășie la negoț.

Hagi-Pană. Înțeleg! Ne facem cum se Țice: Hagi-Pană et Compania.

Trandafira. Asta-i, vecinică, asta-i! Companie și erăși companie! Nimic mai mult. Numai că el nu primesce cuvântul de companie. Țice că nu-i destul de lătinesce . . .

Hagi-Pană. Dec!

Trandafira. Nu vrea nici cuvântul de hagi, că-i greco-turcesc . . .

Hagi-Pană. Ce va fi și asta!

Trandafira. El doresce să se scrie pe blană: Peregrin-Panoniou et Consortiu.

Hagi-Pană. Peregrin? Eu Peregrin? Ném de némul meu nu s'a chemat așa! Odată cu capul! Auzi vorbă!

Trandafira. Nu te supără, kir-hagiule . . .

Hagi-Pană. Eu Panoniou!

Trandafira. Lasă asta! O să-l facem să înțelegă . . .

Hagi-Pană. Eu Cu-șorțu!

Trandafira. Nu te năcăji! Vei rămâne Companie . . .

Hagi-Pană. Și Hagi!

Trandafira. Și Hagi! (a parte.) Mi se pare că n'o să ăsă la capătăiu.

Hagi-Pană (așezându-se.) Vrea să Țică, nu voi da bani pe-șin.

Trandafira. Nici un bănuț!

Hagi-Pană. Dar decât va cere să ne socotim la sfârșitul anului?

Trandafira. Ve veți socoti, și părăluțele cu folos cu tot vor rămâne la dta . . .

Hagi-Pană. Adecă partea tovarășului să crească din an în an . . .

Trandafira. Ca și partea dtale . . .

Hagi-Pană. Dar la desfacerea tovarășiei?

Trandafira. Până peste cinci ani, nici un cuvântel despre asta . . .

Hagi-Pană. Cinci ani . . . trei mii de galbeni.

Trandafira. Ba șese, vecinică; șese . . .

Hagi-Pană. Ei, fie patru . . .

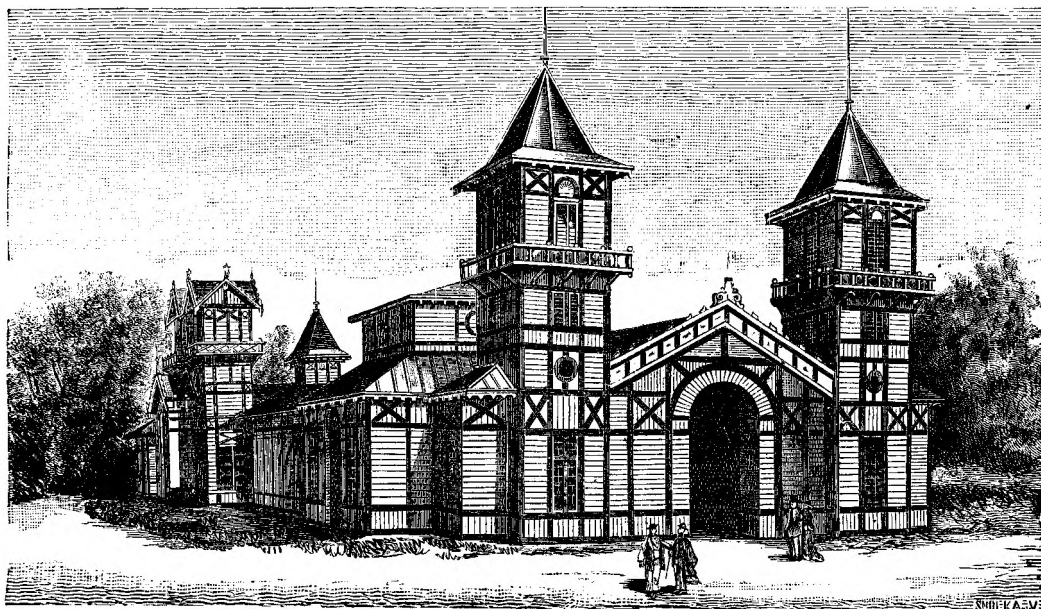
Trandafira. Mai adaugă una, kir-hagiule! Pentr'un cuiu să nu perdi poteová . . . Nu că dascălul meu ar fi o poteová, dar așa vorba vine . . .

SCENA XV.

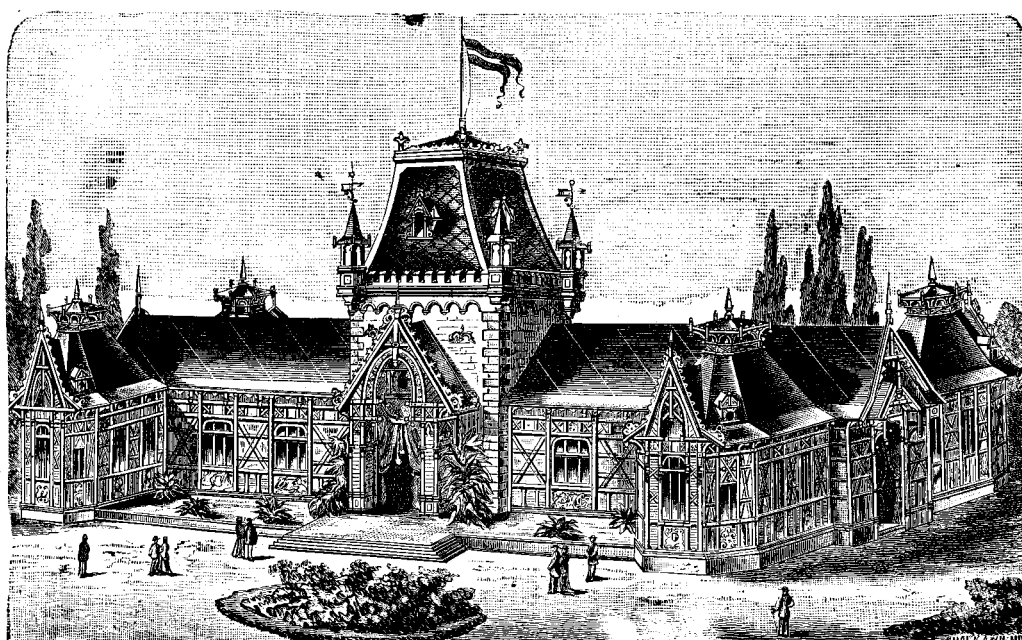
Aceiași și Jorj.

Hagi-Pană (sculându-se și mergând înaintea lui Jorj care intră prin ușa din fund.) Ce poftesci, domnule?

Dela espositiunea din Budapesta.

Pavilionul de agricultură.

Pavilionul capitalei Budapesta.

Jorj (uimit.) Eu, parbleu! Mi-ai spus să viu . . .
 Hagi-Pană. Afară! Afară, și să nu te mai ved pe
 aicea!

Jorj. Dar . . . je ne comprends rien . . . Mi-ai pro-
 mis . . .

Hagi-Pană (răcnind.) Afară!

SCEN. XVI.

Aceiași și Marița și Petrică.

Marița (intrând prin ușa din dreapta, speriată.) Ce-i
 asta, tată?

Hagi-Pană. Asta însemnează că nu te dau în veci
 după libertonul ăsta! (Petrică își frecă mânele de bu-
 curie.)

Trandafira. Așă.

Marița. Ah! (se rădime de scaun ca să nu cadă)

Hagi-Pană. Ți-am găsit un bărbat matur, cărturar
 și iconom.

Trandafira (cu bucurie.) Așă!

Petrică. Oh! (se rădime de părete ca să nu cadă.)

Jorj. E bine, decă este așă, ma parole de gentil-
 homme, eu me 'mpușc . . .

Hagi-Pană. Vorbă să fie, dragul meu! Așă dicea
 și fata: me duc, mamă, să me 'nnec unde e lacul mai
 sec . . . (luând din cuiu pistolul și dându-l lui Jorj.)
 Poftim! Impușcă-te chiar acuma . . .

Jorj (esaminând pistolul.) Pistol turcesc, rugină
 orientala . . . jamais! Decă e vorba să me 'mpușc, eh
 bien, voiu căută ceva mai modern, mai de chic.

Petrică. Să-i dăm, jupâne, o tabletă de revalisieră,
 că aceea-i curat modernă . . .

Jorj (cu o figură radiosă.) Aa! Quelle idée! Acu-
 ma să ve vedem! (indreptând pistolul asupra lui Hagi
 Pană, pe când Marița scote un țipet.) Imi dai pe Ma-
 rița?

Trandafira (alergând spre ușă.) Ajutor! Sergent!
 Ajutor!

Petrică (repedindu-se la părete și apucând o sabie
 turcăscă.) Il taiu! Deu că-l taiu!

Hagi-Pană. Linisciți-ve odată! Ce atâta taraboiu!
 (cătră Jorj.) Așă? Vrea să dică, mușu, dta ești și uci-
 gaș pe lângă celelalte? Bun de tot! (cu aer triumfal.)
 Impușcă-me dară! Impușcă-me! Pistolul n'a fost încăr-
 cat decând m'am întors eu dela Ierusalim . . .

(Toți rîd. Jorj umilit, lasă mâna în jos.)

(Finele actului I.)

(Va urmă.)

B. P. Hășdău.

Ea ride și eu plâng . . .

ram singuri in grădină, eu priviam in reverie
 Ochi ei adanci și tainici, cu splendorea lor cea vie.

P'ntre frunze surau șopte, ér pe ceruri se 'nalță
 Luna d'albă ce in față pe Maria sărută.

Ea cântă o melodie lin, ca lebeda murindă

Și părea o fee săntă, blândă, dulce, suferindă

O iubiam . . . dar nu pot spune, dragostea mea prin cuvinte,
 Vai! nu pôte limba spune, tot ce 'n suflet omul simte!

Ea eră a mea vieță, ea eră idolul meu . . .

Cât o iubiam eu sciu numai, eu și bunul Dumnezeu . . .

Timp mult a trecut cu 'nctul, dar tot n'a putut să ștergă
 Suvenirul și amorul, căci o vecnicie-'ntrégă

De ar trece peste capu-mi, ea in inima mea este,
 Revărsând in al meu suflet, mângăieri ca din poveste . . .
 . . . Dar când cuget că-i perdată pentru mine pe vecie,
 Me cuprinde o durere lungă ca o vecnicie,
 Și rădic a mea privire sus spre cerul plin de stele,
 Căci acelea au fost martori fericirii vieții mele,
 Inse nori acoper cerul, stele nu sânt, s'au ascuns;
 Fericit am fost odată, neferice am ajuns.

. . . De-ar fi môtă, eu m'aș duce la mormântul ei cu jale,
 Și aș sărută țărina, pe de-asupra gropii sale.
 Aș vërsă lacrimi amare, pe mormentu-i inverdit,
 Căci in inimă un echo mi-ar șopti: Ea te-a iubit!
 Cu gândirea mea la dënza m'aș culcă pe grôpa, ei
 Și 'n o dulce fericire s'ar inchide ochii mei;
 Căci nu-i mörte mai senină, nu-i mai dulce de murit.
 Ca atunci când sbori la ceea ce din suflet te-a iubit . . .

Dar nu, nu, ea nu e môtă decăt numai pentru mine.
 Locuesce in palate mândre-'ncinse de lumine,
 Și pe când pe sub ferestă-i, eu deplâng tristu-mi amor,
 Dënza in palatu-i mândru, ride batjocoritor . . .
 . . . Sörtea mea e ne'ndurată, tot dureri in suflet string,
 Pe când mândra ride vesel, eu suspin cu dor și plâng.

George Simu.

Monumente pentru istoria Țării Făgărașului.

Istoriograful unguresc Antoniu Veranțiu, in prima
 jumătate a seculului al XVI-lea (1538—1540)
 scriea despre Românii Transilvaniei următoarele:

„Nulla illis (Valachis) libertas, nulla nobilitas, nul-
 lum proprium jus, exceptis paucis districtum Haczeg in-
 colentibus, in quo regia Decebali creditur extitisse, qui
 tempore Ioannis Hunyadi, inde oriundi, nobilitatem, quod
 semper contra Turcas pugnanti strenue affuerunt adepti
 sunt. Ceteri plebei omnes, Hungarorum coloni, nec in
 propriis sedibus, sed sparsi hinc et inde per totum reg-
 num . . . vitam ducunt“.

Adecă:

„Românii (Transilvaniei) nu se bucură de nici o
 libertate, nu au nici o nobilime, nu posedă nici un drept
 al lor propriu, cu excepțiune de puțini Români, ce lo-
 cuesc in districtul Hațegului, unde se crede că a esis-
 tat capitala lui Decebal. Românii aceștia (din districtul
 Hațegului) au câștigat nobilitatea pe timpul lui Ioan
 Huniadi, care eră născut acolo, fiind că-l ajutase cu
 vitejie in luptele lui continue cu Turcii. Ceilalți sânt
 toți plebei, iobagi ai Ungurilor, nici nu au districtele
 lor proprie, ci trăiesc reslățiți pe ici și colea in tótă
 țera“.

Și acesta relateare, falsă cu desevërsire, avu cu-
 riôsa fericire să trecă de veritate istorică până in zi-
 lele nôstre: Veranțiu eră considerat ca fântână con-
 timporană in ce privește epoca sa.

Astăzi inse știința istorică a făcut progrese in-
 semnate. Posedăm un material destul de vast și destul
 de frumos, ca să esaminăm cu ochii proprii relațiunile
 etnografice și politice ale seculului XV-lea și XVI-lea,
 putem in deplină cunoscință să cităm inaintea tribuna-
 lului istoric pe scriitorii de anecdote din acea epocă.

Anume scim astăzi cu o perfectă certitudine, că
 ținutul Hațegului, al Hinedórei și Deveii, formau in
 vechime un complex de districte romănesci, cari se
 numiau in diplome: districtus olachales. Scim că intrégă
 nobilimea de acolo eră o nobilime romănescă, înțelegem
 romănescă in sensul etnic și politic. Scim că nobilimea

acésta erá o clasă socială diferită de nobilimea ungu-réscă, distinsă de ea prin originea, prin istoria și na-tura privilegiilor sale. Scim că acésta nobilime nu a fost creată de Ioan Huniadi (Corvinul), nici de regii Ungariei; că din contră, erá o nobilime vechie, al că-rei trecut se perde în întunerecul evului mediu. Acésta nobilime erá numită în diplomele regilor unguresi: Nobiles ut dicitur Valachorum seu Nobiles Olachi (Va-lachi), spre distincțiune de: „Nobiles Hungari” seu: „veri nobiles regni nostri”. Și pe lângă districtele rom-ânesci (districtus olachales), pe lângă nobilimea na-țională, mai există în țera Hațegului un drept particu-lar românesc. Romanul nu putea fi lipsit de proprieta-tea sa, nici în cas de înaltă trădare, decât numai decă erá judecat de ómenii sei: de nobilii, chinezii și bē-trânii români. Donațiunile de moși se făceau acolo cu totul sub alte condițiuni, decum vedem că se conferiau în ținuturile unguresi. Aflăm aci (în țera Hațegului) instituțiunea *chinesiatelor românesci*, instituțiunea *juratilor români*, un sistem românesc de impozite (quinqua-gesima), tot atâtea particularități străine de spiritul legi-slațiunii unguresi.

Atât de odată cu privire la Țera Hațegului.

În timpul din urmă un erudit bărbat al Ungariei, d. Fr. Pesty, a publicat o frumoasă serie de documente cu raport la Banatul Severinului, înțelegem aici partea Olteniei dincolo de Verciorova. Prețiosul material scos la lumină de d. Pesty ne descopere încă un adevăr de mare importanță. Se constată adecă, că Banatul Se-verinului formă în sinul regatului unguresc o provincie politică română; că erá împărțit în 8 districte rom-ânesci, numite districtus olachales; că toate districtele formau o unitate politică cu drepturi și libertăți particu-lare, cum erau de exemplu cele 7 județe ale Sașilor și 7 districte ale Secuilor din Transilvania; se constată că există în Bănat numai o singură nobilime, și acea erá românescă; că ea se bucură de imunități și drep-turi ce nu derivau dela regii Ungariei; că în fine în tot Bănatul erá în vigoare un drept special românesc, numit jus volachie, antiqua lex districtuum volachicalium. Și despre toate aceste momentóse impregiurări Veranțiu nu amintese nimic.

Afară de țera Hațegului și de Banatul Severinului, mai erau în partea meridională a Transilvaniei încă doue provincie românesci: Ducatul Făgărașului și al Omlășului. Dar până acum relațiunile vechi ale acestor provincie zac în sinul întunerecului. Nu cunoscem nici seria completă a Ducilor, nici instituțiunile, ce le-a în-temeiat domnia românescă în acele părți ale Transilvaniei.

Astăzi însă ne aflăm în plăcuta pozițiune de a publică aici o colecțiune de documente cu privire la Țera Făgărașului, estrase din interesanta arhivă a dlui Ar. Densușian, pentru cari îi adresez sincerele mele mulțumiri.

Documentele acestea revérsă o interesantă lumină asupra organizării sociale, politice, judiciare și militare, în scurt asupra vechii constituțiunii a poporului român din Țera Făgărașului. Anume vedem că în Făgăraș există numai o nobilime istorică, care-și păstrase vechia sa numire de boeri și avea sigiliul seu propriu (sigillum Boeronum); că boeria din Țera Făgărașului nu erá nu-mai o simplă prerogativă nobilitară, dar erá tot odată și un oficiu, în ce privește afacerile publice ale țin-utului; că unica condițiune asă dăcând inerentă a boe-rii erá să presteze serviciu militar equestre; că boe-rimea de acolo și în timp de pace erá organizată mi-litáresce, având căpitanul, locotenenții și decurionii sei. Aflăm mai departe, că se boerisau chiar și moșiile, a-decă se investiau cu caracterul juridic al acestei insti-tuțiuni.

Și care erá natura moșiilor boeresci din Țera Fă-gărașului? În prima linie, ele ne apar ca averi eredi-tare și inalienabile ale familiei (haereditates boeronaes), dar cu caracterul deplinei proprietăți pentru posesorii boer. La moșiile boeresci de aici nu aflăm restricțiu-nile feudalității, seu raportul acel precar dintre vasal și senior; astfel că proprietatea boeréscă din țera Făgă-rașului se distinge și de feudalitatea ungurescă și de feuda militaria (castrensia) ale Germanilor. Cel mult proprietatea boeréscă din Făgăraș are o asemănare nu-mai cu feuda haereditaria ale Longobarșilor din Italia.

În fine, aflăm în Făgăraș, întogma ca în Hațeg și Banatul Severinului, instituțiunea națională a celor 12 jurați și o mulțime de particularități ale dreptului consvetudinar românesc, numit în Bănat și în alte locuri „jus volachie”, „antiqua lex”, er în Făgăraș: „legile vechi ale ținutului”.

Nu putem încheia acésta espunere, fără a relevá aici o momentóasă impregiurare. Aceea ce forméză ca-racterul general al nobilimei române din Făgăraș, Ha-țeg și Bănat, este misiunea ei de a fi pururea în arme. Așá aflăm pe nobilii din Hațeg formând o armată stab-ilă pe la castelele de acolo, pe nobilii din Bănat a-părând în continuu fortărețele și vadurile Dunării, er pe boerii din Făgăraș în datina vechie de a prestá ser-viciu militar equestre (more aliorum verorum natorum indubitatorum . . . Boeronum nostrorum equis a fra-meis ad id aptis et convenientibus inservire). Pe când din contra nobilul unguresc erá chemat la arme numai în timp de rebel.

Este curios că acésta instituțiune militară o aflăm ca o vechie consvetudine și la Românii din peninsula balcanică. Lucius cronicarul dalmatin, ne comunică despre Românii din Bosnia și Dalmația următoarea in-teresantă notiță: „Numele Românilor — dize dēnsul — nu-l aflăm în monumentele Dalmației înainte de a. 1300, și sub numele acesta se înțelegeau păstorii, ce locuiau în munții Bosniei, cari pretau serviciu militar lui Mladin Banul Croației, Dalmației și al Bosniei”. Tot asemenea găsim pe Românii din Croația și pe Românii din giurul Prizrentului.

Astfel nobilimea română și-are originea sa în in-stituțiunea militară. Romanul a devenit boer și a fost donat cu moși fiind că erá militar, dar nu i s'a con-ferit nobilitatea pentru ca să-l facă vasal și pentru ca prin donațiune și titlu să fie obligat la serviciu, cum este natura feudalității germane și unguresi.

De aici se esplică și numirea nobilimei române de *boeri* (militaires, hommes de guerre), precum și carac-terul nefeudal (alodial) al moșiilor boeresci.

Nic. Densușian.

Cartea amorului.

— Culese și puse în ordine de I. S. Spertali. —

Efectul cel mai obișnuit al amorului e de a egalá condițiunile. *L'abbé Prévost.*

Atâta egoism are amorul, în cât pe femeia pe care o iubim preferăm să o vedem nenorocită, când un al-tul e care a făcut-o fericită, erá nu noi. *Achille Doin-celot.*

Elocința amorului e mai mult un dar al naturii de cât al artei. *Madame Krudner.*

În amor, nu ne e permis eșecul de cât cu ómenii pe cari voim să-i părăsim (lăsăm) curând. *Lenclos.*

În amor, experiența este un medic care totdeauna vine numai după bôlă. *Madame de la Tour.*

O di in Orăștie.

(Constituirea bancei „Ardelena“, teatru românesc de diletanți, bal.)

Trăim în niște timpuri critice. Ță parola țilei, ță situaținea în care ne aflăm. O frasă pe care numai un om cu simț național tare primitiv séu scăpătat n'a rostio și n'o rostesc pe fie-care minut.

Trebue să avem deci o bucurie duplă, când vedem că din cutare séu cutare unghiu locuit de romani, țar' de-a băgă în sēmă multele pedeci, se adună pentru a se consultă și-a pune în lucrare unele instituțiuni de mare importanță, pentru bietul nostru popor.

O astfel de adunare a avut loc și la noi în Orăștie în ziua de 26 maiu st. n. Scopul acestei adunări a fost, conform programei staverite și publicate înainte, a se pune în lucrare banca română de nou înființată numită „Ardelena“. Nu voiesc a intră în meritul societății înființate; aflu numai cu cale a ve spune, că această adunare generală a parcurs în o ordine exemplară, mulțămită înțeleptului ei conducător dl dr. Tincu, carele n'a întârziat a da deslușirile necesarie acționarilor adunați în numer destul de considerabil.

Meritul principal de-a se fi înființat această instituțione este de-a se mulțumi stimatului și neobositului luptător pentru tot ce e bun și folositor poporului, dlui dr. I. Mihu, un tiner adevărat cu simțeminte nobile și lipsit de ori ce interese personali. Orăștienii într'adevăr se pot simți mândri, că au în mijlocul lor un astfel de om.

Nu-i remâne decât a lucră și mai departe pe calea apucată și sunt conșins, că poporul și naținea pentru care lucrează îi vor fi recunoscătoare.

Tot la indemnul, ba sub conducerea dsale, s'a dat séra în otelul dela „Ștefan Széchenyi“, o reprezentațione teatrală, pentru a distra puțin pe acționarii oboșiți de agendele seriöse, care a reușit, pot țice fără a greși, peste totă așteptarea.

În restimpul cât a ținut probele, dl dr. Mihu n'a lipsit nici dela, una indemnând și incuragiând pe domnișore și pe tineri, care fie țis în paranthes sunt toți incepători în această privință.

Ostenéla dsale ca diriginte în special și a dlor diletanți în general a și avut rezultatul dorit, căci: „Șoldan Vitézul“, cântecel comic de V. Alecsandri, jucat de dl inv. I. Branga a reușit, cu deosebire cântările esecutate de dsa din acest cântecel a mulțumit pe deplin publicul.

Piesa a doua „La Turnu Magurele“ tot de acel autor, esecutată de dl N. Dubleş vice-notar, care a jucat pe Horcea sergent de dorobanți, ăr tineră vėduvă Adela a fost într'adevăr culta, tineră și amabila dna vėduvă Aurelia Vlad, care și-a priceput rolul pe deplin, se vede că a pătruns spiritul piesei, căci numai atunci este cineva în stare a debută cu succes. Dsa este de altcum și-o declamatore escelentă și a jucat cu succes ca diletantă pe scena germană de aici. Dl sergent de dorobanți încă a jucat bine. Al treilea diletant din această piesă a fost doctorul în persóna dlui Bai Costa inv. care asemene ș-a interpretat bine rolul.

Piesa a treia a fost „Cinel-Cinel“. În piesa acesta

a jucat pe boerul Pitarul Sandu dl G. Candrea, care ne-a înfătoșat pe bėtrânul prė bine, cu deosebire la început. Smarandița și Tincuța, nepótele boerului, reprezentate de domnișorele Maria Popovici și Sofia Muntean, încă au avut demne reprezentante; ăr Graur fecior boeresc jucat de dl I. Branga a satisfăcut publicul pe deplin, dovadă aplausele ce le-a primit; în fine Florica tineră țerancă jucata de frumoșă și drăgălașă domnișoră Theresia Coroiu a debutat cu mult succes, cu deosebire când inamorată de Graur a cântat „Un dor ascuns în al meu sin“ etc. Se vede, că dsa dispune de-o voce plăcută și mlădiósă și plină de sentiment.

După reprezentațione publicul și cu deosebire conoitele așteptau cu mare dor începerea dansului anunțat prin placate; când colo ce să veți, hotelierul, un om negalant în felul seu, pretecestând că ar avé óspeți, n'a voit a ne da sala.

Ca totuși însă să ne stămpėram dorul de joc, ne-am dus în grădina acelu otel și-am danțat până cătră doue după meșul nopții, când toți luându ne adio unii dela alții ne-am depărtat fiesce-care la ale sale, ducend cu sine suvenirile cele mai dulci dela acesta modestă petrecere.

Un asistent.

Amazónele negre.

Esploratorii din Africa ne anunță că esistă în statele regelui Dahomey o armată de amazóne, nu din acelea de cari ne vorbesce Herodot, din acele femei rėsboinice din Capadocia, care călăriau pe niște cai ca zmeii, dar o adevărată infanterie femeiescă.

Aceste femei rėsboinice sunt în număr de mai multe mii; ele sunt desemnate sub numele de „femeile regelui“ și formeză, pentru a țice astfel, garda sa personală; ele se deosebesc prin curagiul lor, prin disciplina și devotamentul lor.

Cu tóte că amazónele regelui Dahomey insoțesc pe acesta în tóte espedițiunile lui rėsboinice, ele par că formeză mai mult o gardă de onore.

Din cea mai fragetă tinerete, fetele sunt esercitate la cântec, la joc și la manevre în corp, pe care le esecută cu mare precisiune.

Amazónele sunt fete dela 18—25 de ani; ele locuesc în deosebite părți ale orașului și se string pe o piață când sunt chemate pentru a luă parte la o sėrbătoare.

Ele trec în bună orėnduieală, salutând în trecere pe suveranul și bărbatul lor, numit Șașa; tóte sunt frumoșe, mlădióse și bine proporționate, și nici de cum grase precum sunt negresele cu sängele amestecat.

Costumul pe care-l pórta aceste femei ar seduce imediat pe organisatorul unui balet nou; ele pórta pe cap un fel de bonet alb, pe care sunt cusute chipuri de dobitoce; picioarele le sunt góle; un pantalon roșu, galbėn séu albastru cade până aprópe din jos de genunchi; un corset le stringe peptul, lăsând descoperite brațul și gătul; o incingătoare multicoloră le ține mijlocul; în sfirșit o mare eșarpă, le trece peste uměr d'a curmeșul pieptului.

Înainte de eserciții, amazónele pun pe pământ pușcile cu cremene pe care le pórta pe uměr.

În timp de cėsuri întregi, corpul amazónelor, esecută, cântând niște jocuri fórtre bizare și însuflețite, fără a păré de loc ostenite; precisiunea în producere este minunată: când se incovóie, când se reped ina-

inte scuturând în sus un topor, când încep să intone cântecul lor războinic.

Aceste exerciții n'au nimic erotic s'eu grotesc; sînt foarte originale și pline de artă.

Literatură și arte.

Documente istorice. Dl Nic. Densușian, autorul premiat al „Revoluțiunii lui Horia”, a scos de sub tipar la București un volum: „Din publicațiunile istorico-filologice ale arhivelor statului: Monumente pentru istoria țării Făgărașului” culese și adnotate de dsa. Această colecțiune cuprinde documente prețioase pentru istoricii noștri, căci ele revărsă lumină 'n multe chestiuni controversate și indică descoperiri noi în altele. Colecțiunea e precedată de o prefață interesantă, pe care o reproducem în nr. prezente, însă fără notele ce-o însoțesc în volum.

Salon de pictură. Cetim în „Românul”: O veste bună pentru amatori de bele-arte. Peste câteva zile se va deschide la Intim-club salonul de pictură deja anunțat. Expoziția promite a fi splendidă. Salonul cel mare e rezervat artiștilor români, două altele sînt destinate străinilor. Până acum s'a înscris peste 80 de tablouri ale pictorilor naționali. Pentru obiectele de artă străine care trebuie să figureze la această expozițiune, s'a numit o comisiune care va alege pe cele mai frumoase, fiind pre mult trimise. În curînd va avî loc și o serbare venetiană în grădina cercului. Serbarea se va compune de un festivalo unde vor fi audiți mai mulți artiști noi pentru București, și de un bal campestru. Avis damelor pentru a-și pregăti toalete și bărbații pungele.

Societatea „amicii artelor”. Cetim în „Liberarul” din Iași: Cu o vie bucurie constatăm că încercările constituirii unei societăți cu scop de a propaga gustul frumosului și a indeletnicirilor estetice au atins scopul dorit. Societatea „amicii artelor”, astăzi este definitiv constituită și numeră printre membrii sei tot ce Iașul are mai inteligent, cult și energic; mulțumită activității ce comitetul acestei societăți desfășură și în special dlui Al. Suțu, localul societății este magnific instalat în casele dnei Ghica, unde a fost conservatorul de muzică. Seratele musicale și literare de sâmbătă s'eră au început deja și se vor ține regulat în noul local și pentru care salonul cel mare în care se ținea producțiunile conservatorului servă atât de bine. Aflăm că societatea va organiza și două șiruri de conferințe literare și artistice, unele intime în sinul cercului și altele publice. Cu modul acesta societatea va duce mai departe în mod mai complet și dezvoltat cuibul de creațiune intelectuală, reprezentat la noi odinioară prin societatea literară „Junimea”, adevărată mai 'nainte de ce acesta societate să fie transformată într'un grup politic.

Biblioteca Cultivatorului Român a publicat a 2-a edițiune revădită și adausă a „Manualului practic de cultura viei”, și fabricarea vinului, cu figuri intercalate în text, de Basiliu S. Moga, profesor de agricultură la Herestrău lângă București. Carte autorizată de consiliul permanent al instrucțiunii publice din România, pentru școlile normale și seminare. Editura librăriei Socec et Comp. Prețul exemplarului 1 leu.

Gramatica limbii franceze. A apărut în editura librăriei David Lazăr, Ploesci, „Sistemul verbal”, o metodă nouă pentru a învăța limba franceză, într'un mod practic și conform cu natura. În 15 lecțiuni săptămânale. Prelucrat după dr. R. S. Rosenthal de J. Mauer profesor. Partea I, lecțiunea 1—9. Prețul 2 lei 50 bani.

Gramatica elementară pentru al III și al IV an al școlilor populare, de Nicolae Ieremievici-Dubău, învățător la școla practică a pedagogiului c. r. din Cernăuți, a eșit de sub tipar acolo. Prețul broșurat 40 cr., legat 50 cr. Editura autorului.

Teatru și muzică.

Teatrul Național din București a închis stațiunea cu piesa dlui Caragiale: „Noaptea furtunoso”, sala însă nu s'a umplut, căci căldura e mare. Mai înainte s'a jucat „Gărgăunii” de Sardou, în beneficiul dlui Pan; dar succesul material n'a fost pre mare. Lumea se duce acuma să petrecă sêrile prin grădini. La grădina Stavri s'a represintat de curînd „Apele dela Văcăresci” cu Millo; erau atât de mulți, încât abia puteai să te misci de lume. La grădina Rașca jocă o trupă franceză de operete. Ea represintă piese frivole, adesea evantaliurile se desfășură ca să acopere obrazuri cari roșesc; cu tôte aceste succesul e foarte viu și aplausele sînt necontentite. Lumea elegantă se duce mai ales sâmbeta, căci acesta a fost alêsă ca și chic.

Reuniunea română de cânt din Brașov a arangiat duminica trecută un concert cu următoarea programă: 1. C. M. Weber „Rugăciunea din opera „Freischütz”, cor de dame și bărbați. 2. Beethoven „Sonata C-dur” partea I-mă piano solo. 3. I. Mureșian „Doina iubirii”, cor de dame și bărbați cu solo sopran și tenor. 4. * a) „Doina resbunării”, b) „Argeșul”, ambele arangiate de I. Mureșian solo bariton. 5. I. Mureșian „Baladă românească Nr. I”, cor de dame și bărbați. 6. Declamațiune „Visul lui Ștefan”, poezie de Bolintinean. 7. G. Rossini „Corul nr. 6 din opera „Guillame Tell”, cor de dame și bărbați.

Concert în Seliște. Corpul învățătoresc din Seliște lângă Sibiu și tinerimea școlară de acolo au arangiat la 2 iunie st. n., cu ocaziunea hramului școlei Constantin și Elena, un concert-maiial la „Fântâneua Arinilor”. Programa a fost următoare: 1. „Tropariul Hramului”, executat de corul elevilor. 2. „Întru cât școla pôte să-și ajungă menirea ei divină, și întru cât societatea omenescă îi pune piedeci”. Disertațiune de învățătorul Emanuil Beșa. 3. „Movila lui Burcel” de Vasilie Alecsandri, declamată de elevul clasei a IV Nicolae Giurca jun. 4. „Tudor” cântare executată de învățătorul Ilie Hociotă și elevul școlei de repetiție Petru Roman. 5. Din „Misanthropul” de Moliere, dialog executat de învățătorul Nicolae Neamț și învățătorul Emanuil Beșa. 6. „Sila” declamată de eleva școlei de repetiție Elena Hociotă. 7. „Păstorul”, cântare executată de corul elevilor. 8. „Peneș Curcanul” declamată de elevul clasei a IV-a Nicola Lupăș. După concert începî jocul.

Muzică română la Paris. Cu ocaziunea sosirii dlui Alecsandri la Paris, diarul „Le Figaro” publică în numărul de mercuri 27 maiu la ultima sa pagină în limba română și franceză o compozițiune musicală a dlui Mauricieu Cohen „Stelele”, făcută pe versurile poetului. Sus-dișul diar, cu acest prilej laudă și pe poet care a luat premiu la concursul dela Montpellier, și pe musicant, ale cărui compozițiuni nu pentru prima oră se fac cunoscute în Francia.

Concert la Iași. Duminica trecută violinistul Nae Rahovean a dat un concert la Iași în salonul otelului „Traian”.

Din „Armonia”, colecțiune de coruri pentru voci bărbătesci, editată de Societatea „Armonia” pentru respândirea și cultivarea muzicii naționale în Bucovina, a apărut broșura a treia, cu următorul cuprins: El R'baa de V. Alecsandri, muzica de Eus. Mandyceschi; Doina,

doiniță de V. Alecsandri, musica de Is. Vorobchievici; Serenadă de M. Eminescu, musica de Tudor de Flondor; Marșul cântăreților, musica de C. G. Porumbescu. Prețul 2 fl. seu 5 franci.

Concurs pentru compozițiuni musicale. „Armonia”, societate pentru cultivarea și răspândirea muzicii naționale în Bucovina, având de scop de a lăți cunoștința artei musicale prin toate clasele societății românești, anunță primul seu concurs cu premii pentru pozițiuni de coruri lumesci bărbătești și anume: Un premiu în valoare de 30 fl.; două premii în valoare de 20 fl.; și două premii în valoare de 15 fl. Condițiunile: a) Românii din toate țările iau parte la concursul present; b) Textul compozițiilor rămâne în libera voie a compositorului, trebuie să fie însă original român; c) Partitura (manuscriptul) și textul (toate strofele), au să fie scrise curat și fără corecture; d) Fie-care compozițiune trebuie să aibă afară de titlul ei și numele întreg al poetului, un motto seu ořești-care numire; pe lângă aceste trimite compositorul numele seu într'un plic sigilat, de asupra căruia este scris motto seu numirea de pe compozițiune. e) Plicul se va deschide atunci, când compozițiunile trimise ar câștiga premii. Plicurile compozițiilor nepremiate, se vor întorce nedeschise. Afară de acestea este necesariu, ca compositorul să trimită o adresă specială, după care să se pótă retrimite plicul nedeschis în cas de a nu fi premiat. f) Comisiunea pentru consurarea compozițiilor trimise la concurs, va supune comitetului societății părerea sa în scris asupra calității compozițiilor trimise, era comitetul va procede imediat la distribuirea premiilor defipte. g) Compositorii respectivi se invoiesc la aceea, ca societatea „Armonia”, să publice compozițiunile premiate în colecțiunea sa „Armonia”, și să le esecute în public fără oře-care desdaunare deosebită. h) P. T. compositorii sânt rugați a trimite oșurile lor până într'a 30 septembrie 1885 st. n. direct la subsemnatul president al societății. Decisiunea comitetului privitoare la premiarea compozițiilor trimise la concurs, se va publică cu finea lui decembrie a. c. Cernăuți 12/24 maiu 1885. Comitetul societății „Armonia”. Presidentul: *Cavaler Leon de Goian*. Secretariul: *Eugeniu Meședer*.

Musicalii noue. „Marșul lui Horia” pentru pian, de dl Iacob Mureșan jr., junele și talentatul nostru compositor, carele și cu ocaziunea adunării generale din Brașov a Asociațiunii transilvane a fost aplaudat cu entusiasm pentru uvertura sa „Ștefan cel mare”. Prețul 45 cr. seu 1 leu nou. Se află de vëndare în librăria N. I. Ciurcu în Brașov. — „Ilustrațiunea Română” pentru pian de C. R. Kárrász, esecută cu mare succes în multe concerte românești, se pôte comandă prin toate librăriile, ori direct dela dl Petru Opriș în Timișoara.

C e e n o u ?

Sciri personale. *Dl V. Alecsandri* a presintat dilele trecute familiei lui Victor Hugo o adresă de condolență în numele națiunii române. — *Il. Sa dl dr. Victor Mihály*, episcopul Lugoșului, a sfîștit în ziua de Rusalii biserica gr. c. din Reșița română; demnul prelat a fost intimpinat acolo cu ovațiuni mari și sincere și a fost în gazdă la onorab. familie Diaconovici. — *Regina României* va merge să petrecă câteva zile la Neuwied, la augusta sa mamă, princesa de Wied. — *Dl dr. Nicolau Popa*, dela facultatea de medicină din Viena, a depus în Bucuresci cu succes esamenul de liberă practică în țără; dsa va fi numit medic al băilor „Balta Albă”.

Hymen. *Dl Silviu Suciu*, translator la presiul ministerial și interpret român judecătoresc în Buda-pesta, la 26 maiu adeca a treia zi de Rusalii ș-a serbat cununia în biserica din Voitec cu domnișoara Elena Șerban, fiica Rds. D. Vincențiu Șerban, protopresbiter al Bănat-Comloșului și proprietar mare de Folea. — *Dl Ioan Alecsandru*, cleric absolvent al archidiecesei sibiliane și invătător la școala din Ilimbav, a doua zi de Rusalii ș-a serbat cununia cu dșoara Eugenia Parău, fiica preotului din Agnita. — *Dl I. Bombacila*, de origine din Bănat, acuma profesor în Craiova, s'a logodit acolo cu dra Oiga Gârleștean.

Asociațiunea transilvană. *Despărțământul Brașov* a trimis comitetului 81 fl. ca taxe noue și raporteză, că s'au împărțit 150 cărți de școlă la școlari lipșiți din mai multe cununia, s'a dat un ajutor de 15 fl. reuniunii pentru spriginirea meserjașilor. — *Despărțământul Deș* a trimis 161 fl. 33 cr. ca taxe, anunțând că viitoare adunare generală se va ține la Ciachi-Gorbo în 1 august și că s'a depus la cassa de economii 77 fl. 50 cr. pentru a se folosi la timpul seu pentru cumpărare de cărți în folosul bibliotecelor poporale de acolo. — *Direcțiunea despărțământului Blaș* raporteză, că parte din zelul scădut al membrilor de acolo, parte din cauza împărțirii puțin acomodat a comunelor din acel despărțământ, nu s'a desvoltat în anii din urmă nici o activitate mai de insēmnat, totodată directorul actual cere a fi achitat de sarcina de director al despărțământului. Comitetul, esprimându-și părerea de rău pentru încetarea activității acestui despărțământ, invită pe directorul actual să convóce o adunare e-traordinarie pentru reconstituirea subcomitetului și pentru presintarea unui raport despre o împărțire mai corespondătoare a comunelor care să aparțină acelui despărțământ. — *Direcțiunea despărțământului Turda* raporteză, că în 1884 comitetul despărțământului n'a ținut nici o ședință; nici adunarea generală nu s'a întrunit, lipsindu-i agenturele comunale; nici încassări de taxe nu s'au făcut, lipsind o consenare a membrilor. Comitetul central își exprimă părerea de rău, făcend apel la activitate în anul curent. — *Despărțământul Mureș-Oșorheiu*, în urmarea mai multor staruințe ale comitetului central, arată pedecile cari s'au pus în calea activității mai spornice a subcomitetului, spune că în sfērșit la 1 febr. an. c. s'a ținut adunare generală în M.-Oșorheiu; dl V. Hosszu a depus la direcție 100 fl. — *Despărțământul Sibiiu* trimite procesele verbale ale ședințelor subcomitetului și al adunării generale a despărțământului ținută în 2 nov. la Avrig, alăturând și suma de 45 fl. ca taxe; totodată arată, că a cumpărat și împărțit cărți la 8 biblioteci poporale și a luat hotărîrea să se cerce în arhivele comunale și parochiale cărți seu manuscripte vechi românești și alte obiecte de interes literar și cultural. — *Despărțământul Deș* arată, că în 1884 s'au ținut 5 ședințe și o adunare generală; bani nu s'a trimis, dar s'a cerut 100 fl. ajutor pentru școala din Beclen.

Dl I. G. Ioan, directorul provisoriu al „Albinei”, după cum se scrie „Observatorului”, ș-a făcut studiile teoretice la academia comercială din Viena, cele practice tot acolo la o casă de bancă, în timp de trei ani; rentors la Brașov, a condus timp îndelungat afacerile firmei familiei sale, una din cele mai renumite din Brașov. La 1850, după recomandarea magistratului din Brașov și al guvernului de atunci al țării, fusese chemat de cătră c. r. ministeriu la Viena ca membru al unei comisiuni compuse din 22 bărbați, din toate provinciile monarhiei, spre a reformă și organiză banca națională. Nu mult după aceea fu numit director la filiala bancei naționale austriace din Brașov, unde funcționă 22 de ani, era înființându-se „I-a bancă transil-

vană la Braşov, fu ales membru în direcţiunea aceluia institut, unde funcţionează 15 ani, adecă până când direcţiunea „Albinei” din Sibiu l'a numit şef la filiala ei de acolo. Rugat din partea eforiei şcolilor centrale, fiind vacant postul de profesor în ştiinţele comerciale, dl I. G. Ioan a suplinit acest post cu succes satisfăcător. Avântul favorabil ce a luat filiala din Braşov, este cel mai eclatant argument despre capacitatea şi activitatea dlui Ioan, prin urmare se poate aştepta cu toată siguranţa, că acest bărbat va ocupa postul de director cu demnitate şi va contribui mult la înflorirea institutului.

Memoria lui C. A. Rosetti la Paris. „Românului” i se scrie din Paris, că un francez, care a cunoscut bine pe Rosetti, a luat iniţiativa unei subscripţiuni care se va închide în curând şi care este menită a acoperi speşele necesare spre a se pune la Hôtel de Ville (Consiliul comunal din Paris) bustul lui Rosetti. Va fi pus alături de bustul lui Garibaldi într'o galerie rezervată ilustrilor amici ai Franciei. Inaugurarea acestor două busturi se va face în aceeaşi zi, în luna lui septembrie. Pe de altă parte s'a propus, de alţi admiratori ai lui Rosetti, societăţii literare internaţionale din Paris d'a organiză, în luna lui viitoare, o serbare literară menită a onora memoria marelui român. Societatea literară a primit această propunere cu entuziasm. Această ceremonie va fi oarecum o preparaţiune a celei din luna lui septembrie şi va face după cum merită, ca Rosetti şi în acelaşi timp şi România modernă, să fie cunoscută de franceşi cari n'au cunoscută de simpatie străine. Această serbare va fi consacrată lui Rosetti singur. Acest proiect având sprimul dlor Bataillard, L. Ulbach, A. Levy, al dnei Michelet, al mai multor filoromâni şi al numeroşelor comitete literare, sântem siguri că va fi o manifestare ne-echivocă a simţămintelor Franciei.

Maial în Cluş. Inteligenţa română din Cluş a arangiat la 21 mai un maial în grădina Stadler. Petrecerea a început seara la 7 ore şi s'a sfârşit în zori de zi, dantându-se jocuri naţionale şi străine, cu mult animo. Dintre dame au fost prezente dnele: Coroian, Popp Leontin, Podoba, Nestor, Petran, Roşescu, Pipos, Baldi, Truţa, Pop Alecsiu, Hosszu, Lapoştean, Ianki, Nasta, Pop Valeriu ş. a.; dşorele: Elena Nestor, Cornelia şi Virginia Pop, Maria şi Amalia Roşescu, Maria Lapoştean, dşora Fülöp, Maria şi Elisa Nasta, Ana şi Sidonia Pop, Aurelia Ianky, Tulia Hosszu, Maria Mureşan ş. a.

Adunări învăţătoreşti. În *Mintul-Gherlei* a treia zi de Rusalii a ţinut adunarea sa generală Reuniunea învăţătorilor din giurul Gherlei, sub presiul Rds. D. canonic Mihaiu Şerban. S'au presintat 77 de învăţători. Din Gherla au asistat câţiva elevi preparandiali, dintre dnii protopopi, preşedinţi ai reuniunilor filiale numai doi a fost de faţă: Dl Ioan Velle din Deş şi dl Vasile Puşcariu din Sântă-Jude. S'a decis să se editeze un călindar în formă de almanac, în care să intre lucrările mai bune ale membrilor. S'a cetit două disertaţiuni, una de învăţătorul Alexa Lateş din Lăpuş, alta de învăţătorul Petru Grama din Sântă-Jude. După adunare dl protopop şi paroc local Alesandru Bene a intrunit întreaga adunare, cam 100 de persoane, la masa sa ospitală. — *La Brad* comitetul central al reuniunii învăţătorilor români gr. or. din districtul Zărând la 11 iunie st. n. va ţine şedinţa în sala gimnasiului, unde sânt poşii, de cătra preşedintele George Parău şi secretarul Petru Rimbaş, dnii Ioan German, Alesandru Vlad, Ioan Rus, Ioan Jurca, Anania Hodoş, Teodor Tomesc, George Ignaton, Petru Rad şi Avram Mihut. — *Reuniunea Mariană a învăţătorilor din fostul district al Năsăudului* s'a ţinut adunarea generală în comuna Mo-

nor la 26 şi 27 maiu. Inteu s'a ţinut serviciul divin prin parochii Petru Tanco, Silviu Sohorca şi capelanul Simeon Tanco. Apoi s'a deschis adunarea sub presiul dlui vice-preşedinte Cosma Anca; după terminarea agendelor administrative, învăţătorul Ignat Seni ţinut o disertaţiune despre însemnătatea ştiinţelor reale şi modul tractării lor în şcoala poporală. După şedinţa banchet. După miédădi, continuându-se şedinţa dl Mih. Domide vorbi în contra obiceiului d'a schimosi limba, ér dl V. Onigaş despre propunerea limbei maghiare în şcoalele poporale. În ziua următoare, în şedinţa a treia, dl Macedon Man a vorbit despre legătură între şcolă şi casa părintescă. Apoi urmară raporturile comisiunilor, din cari înregistram numai că s'a decis ca Reuniunea să editeze o fôte specială pedagogică, menită a fi organ al Reuniunii. În sfârşit s'a restaurat biuroul, alegându-se preşedinte Rds. D. vicariu Grigorie Moişil, vice-preşedinte — după ce dl Cosma Anca nu mai voi să primescă — învăţătorul Ioan Jarda; în comitet dnii dr. A. P. Alexi prof. gimn., Sidor Titieni director normal, Mihaiu Domide, invet. primar, Iacob Pop, Ioan Drăgan şi Ioan Miron, învăţători prim.; cassar invet. Teodor Rotar, controlor şi bibliotecar G. Morariu şi secretari Petru Tofan şi Iacob Pop invet. elem. La acesta adunare luară parte doi protopopi, mai mulţi preoţi, profesori, proprietari şi un numer frumos de învăţători.

„Ardelena” se numesce noul institut românesc de credit fondat de curând la Orăştie. Adunarea constituantă, precum ne spune şi corespunzinta ce publicăm în numărul presinte, s'a ţinut la 26 maiu. Aici vom mai adaugă, că a presiul dl dr. Avram Tincu, ca notari au funcţionat dnii Av. Armean şi P. Bele, ér ca scrutători dnii Nicolae Andreiu şi Chirila Teacoiu. Presidentul interimal, dl avocat dr. Ioan Michu a raportat, că minimul capitalului fundator s'a statorit cu 800 de acţiuni seu 40.000 fl. Aceste s'au şi subscris toate şi rata primă s'a plătit, ceea ce s'a constatat prin o comisiune aleasă spre acest scop în persoanele dlor Iosif Orbonaş, Ioan Botean, Ilie Popovici, Dumitru Iancu şi Chirilă Teacoi. Mai multe acţii, 70, a subscris părintele Elna Popovici, paroc în Sebeşul v. Apoi s'a discutat şi votat statutele. În comitetul de supraveghiere s'au ales: dnii dr. Tincu, dr. Erdélyi, Laurian Bercian, ér ca suplenti: dnii Avram George şi Nicolae Trif. În direcţiune s'au ales: Sam. Pop, dr. Ioan Mihu, Ioan Mihaiu, Sim. Corvin, George Baciu, I. Lăzăroiu jun., I. Marian, Ios. Orbonaş, Iosif Dumitru, Ilie Popovici şi Pamfilie Mihailă. În fine comitetului fundatorilor s'a dat absolutorul, ér dlui dr. Mihu i se prederă actele şi banii incasaţi spre ulterioară afacere.

Serbarea unui regiment românesc. La 22 maiu s'a făcut la Aspern serbarea reg. 31 românesc, Mecklenburg-Strelitz, care a luat parte la bătălia dela Aspern. La acesta serbare a luat parte şi principele de coronă Rudolf împreună cu alţi ofiieri. După ce A. Sa a inspectat regimentul, a aşteptat venirea comandantului de corp Bauer. Regimentul a defilat înaintea lui. După ce s'a celebrat liturgia, colonelul de Heillinger a ţinut o vorbire infocată în limba germană şi română. Mesele au fost indată întinse, şi după ospetare s'a jucat „Căluşerul”. La acesta serbare a luat parte o mulţime de ómeni din toate clasele societăţii.

Băile din România. Lumea elegantă din Bucuresci, după cum spune cronicariul „Românului”, se gătesce deja de plecare. Unii în străinătate, alţii în ţeră. Sinaia s'a isprăvit toaleta de primire şi aşteptă în rochie verde făcută de dna Natură, o cusătorăsă care n'are rivală, pe călători. Multe ville sânt deja ocupate. La Slănic, unde cura e serioasă, s'au făcut mari pregă-

tiri. S'au înființat doue oteluri noue. Și 'n acest cuib de verdeta, ce natura a pus între doi munți gigantici, distracțiunile sânt variate și numeroase. La Lacul-Sărat se dice, că tot este luat de pe acum. La Constanța, stațiunea elegantă a României, se promit minuni. Hotelul Carol, care nu mai are trebuința de laude, va adăposti anul acesta totă eleganța Bucurescilor. Acolo marea împreună cu muzicile militare dau totă ziua concerturi. In fie-care sêră sânt baluri. Peperhunturile și excursiunile sânt tot așa de dese, încât n'ai un moment liber. Cronicarul incheie astfel: „Nu mai vorbesc de tôte celelalte băi și vi-legiaturi care sânt la noi în țeră, de exemplu: Cămpina, Cămpu-lung, Bisca, Călimănesci, Puciôsa, Băltătesci etc. Noi posedăm supt ochii noștri atâtea locuri frumoase și atâtea băi unde am puté să ne ducem și să trăim numai cu cheltuiela drumului în străinătate, și ne trudim, ne indatorăm și adesea murim prin celelalte țeri. Și pentru care motiv? pentru că moda o cere astfel. Bontonul vré ca vara să nu te veadă la tine cunoscutul și vecinul. Estimp insé multe din cele mai elegante au otărit să mergă prin țeră să cêră sănătate și băilor nôstre“.

Inmormântarea lui Victor Hugo în Paris s'a făcut luni cu pompă ne mai pomenită nici acolo. Cadavrul a fost espus la Arcul de triumf, de acolo fu dus și aședat în Panteon, fără asistintă preotescă. La plecare au vorbit 5 oratori, la morment 15. Cununile au ocupat 12 trăsuri, după cari au mai fost duse 804. A asistat 1 milion și jumătate de ômeni. Președintele camerei a đis în cuvântarea sa: „Acêsta nu e inmormântare, ci apo-teosă“.

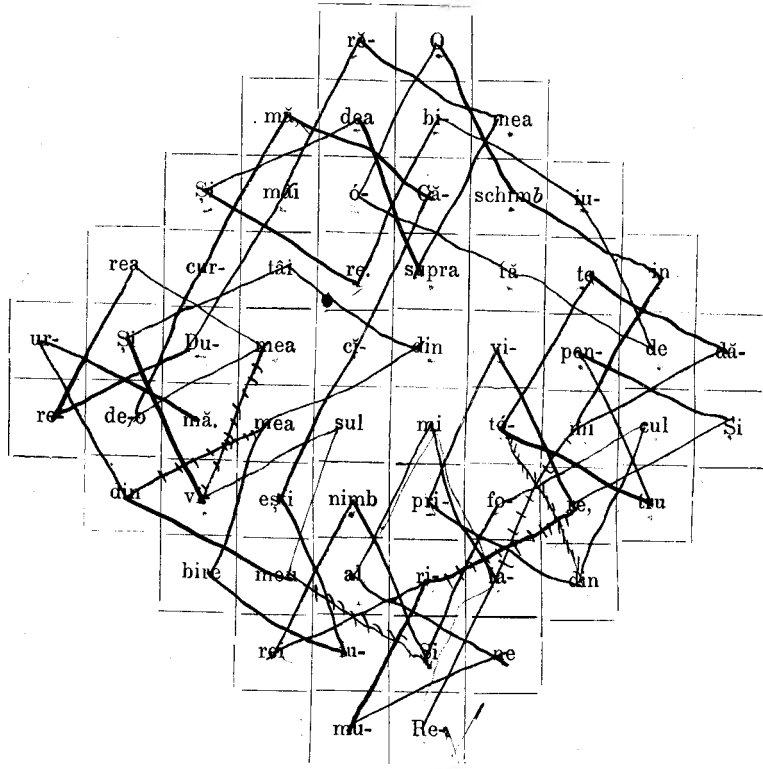
Societatea macedoneană „Lumina“ din Bucuresci a avut duminică întêia adunare trimestrală în palatul universității. Comitetul a dat sêmă de lucrările sale și de starea financiară. S'au cetit mai multe relațiuni trimise din Macedonia asupra școlilor de acolo. S'a proclamat în aplause membră protectóre principesa Alina Știrbei.

Sciri scurte. *Di dr. Vițu*, profesor de anatomie și fisiologie comparată la universitatea din Bucuresci, va plecă cu elevii sei spre a face studii practice în portul Constanța asupra mai multor soiuri de pesci și crustacei. — *La Bucuresci* se va instală un serviciu telefonic între cameră și senat, pentru a aduce astfel o mai mare inlesnire și urgență în modul de comunicare a ambelor corpuri legiuitoare. — *Di V. Alecsandri*, ministrul plenipotentiar al României la Paris, a primit în 11/23 maiu mai mulți români și străini; dna Bengescu, soția primului secretar al legațiunii a făcut onorurile recepțiunii.

Necrolôge. *Vasile Macsim*, administrator protopresbiteral al tractului Avrig, a încetat din viață la 17/29 maiu în etate de 77 ani, servind bisericeii ca paroc 49 ani și ca administrator protopresbiteral 31 ani. — *I. G. Oniț*, negustor în Sas-Sebeș, a repausat la 14/26 maiu. — *Petru Popovici*, profesor la institutul pedagogico-teologic din Caransebeș, a murit la 8/20 maiu, în etate de 33 ani. — *Principele Anton de Hohenzollern*, părintele regelui Carol I al României, a încetat din viață la Sigmaringen, în etate de 74 ani.

Ghicitură de șac

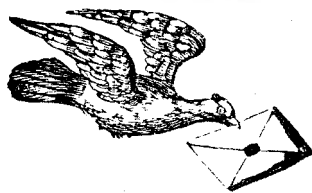
de Silvia Scaurean.

Se pôte deslegă după promenada calului.

Terminul de deslegare e 20 juniu. st. n. Ca totdeauna ș de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

Poșta Redacțiunii.

Têca. Regretăm, insé așa ceva nu se pôte publică în o fôie care se respectă.

Versurile: Ah! departe ești, Sânt soldat, în depărtare, O scenă e asta lume, Unde e locaș de fericire, La E. St, De când ochiul teu e rece, nu se pot publică.

Dnei A. M. în B Sperăm

că în numărul viitor.

Drei M. C. Cu plăcere.

Prima încercare. Este de dorit să fie și cea din urmă.

Dnei I. P. În curând.

Căalendarul săptămânei.

Điua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sórele resare	Sórele apune
Dumineca 2 după Rusale. Mat. IV. 18—23 inv. 2.					
Duminecă	26	7	Sf. Patriciu	4 7	7 47
Luni	27	8	Terap.	4 6	7 47
Martți	28	9	Nichita	4 6	7 48
Mercuri	29	10	Cuv. Mar. Teodor	4 6	7 48
Joi	30	11	Cuv. P. d. Mon Dal	4 6	7 49
Vineri	31	12	Sf. Apost. Ermil	4 5	7 49
Sâmbetă	1	13	Mart. Iustin filôs.	4 5	7 50

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollôsy în Oradea-mare.